

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОРУШЕНОЈ ЗГРАДИ СА СТАНОВИМА И АДАПТАЦИЈИ СТАМБЕНОГ ПРОСТОРА (ГРАЂ-71)

Истраживање о порушеним зградама са становима спроводи се од 1961. године. Од тада па до 2002. године Годишњи извештај о порушеним зградама са становима обухватао је податке о локацији порушене зграде, намени зграде (искључиво стамбена, претежно стамбена или претежно нестамбена), материјалу спољних зидова, разлогу рушења, броју и површини станова и броју соба, опремљености помоћним просторијама (купатилима и ходницима) и инсталацијама електричне струје, водовода и централног грејања.

На основу ових података, података из пописа и података о текућој стамбеној изградњи израчунава се стамбени фонд за године између два пописа.

Да би стамбени фонд, који је у сагласности с подацима пописа, могао да се табелира, образац о порушеним зградама треба да има иста обележја као и образац из пописа. Сем тога, да би могао да се табелира стамбени фонд, потребна је методолошка и садржајна упоредивост наших података о становима који су искључени према препорукама UN/ECE („Programme of Current Housing and Building Statistics for countries in the UN/ECE Region“; „Draft recommendations for 2000 Round of Population and Housing Censuses in the ECE Region“).

Постојећи упитник није у потпуности задовољавао наведене услове, првенствено зато што су се њиме обухватили само порушени станови, а нису били обухваћени станови који су због промене намене стамбеног простора у нестамбени, или који су настали спајањем два стана или више станова у један, искључени из стамбеног фонда. Такође су недостајали следећи подаци:

- о становима који имају 5, 6, 7, 8 и више соба
- о броју порушених станова, по спратовима
- о становима који имају кухињу.

Методолошке дефиниције усклађене су с међународним препорукама, али треба нагласити да се дефиниције које постоје на обрасцу нису битно разликовале ни до сада.

ПРАВНИ ОСНОВ ИСТРАЖИВАЊА

Статистичко истраживање о порушеним зградама са становима и адаптацији стамбеног простора (ГРАЂ-71) спроводи се на основу Закона о статистичким истраживањима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 48/94) и годишњем Програму статистичких истраживања Републике Србије.

МЕТОДОЛШКА УПУТСТВА

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ истраживања јесте добијање података о становима који су због рушења, промене намене стамбеног простора у нестамбени или из других разлога искључени из стамбеног фонда, тј. за које се стамбени фонд смањило. Ови подаци, заједно с подацима о стамбеној изградњи, омогућавају израчунавање стамбеног фонда за године између два пописа становитства и станова, као и упоредивост података с подацима међународних институција.

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања је свака порушена зграда у којој су се налазили један завршен стан или више завршених станова, укључујући зграде и станове за одмор, викенд-куће, као и зграде у којима је један или више станова адаптирано у нестамбени простор односно у којима је два или више станова спојено у један стан.

ИЗВЕШТАЈНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Извештајне јединице су надлежни органи управе који издају грађевинске дозволе за радове везане за промену намене стамбеног простора у нестамбени или спајање два или више станова у један стан, као и предузећа која располажу документацијом о рушењима.

АДРЕСАР ИЗВЕШТАЈНИХ ЈЕДИНИЦА

Адресар извештајних јединица садржи списак назива свих надлежних органа управе. Ако је потребно, адресар може да се допуни називима предузећа која располажу документацијом о рушењима. Сврха је адресара да се на основу њега дистрибуирају статистички обрасци.

ВРЕМЕ СНИМАЊА ПОДАТАКА

Подаци се прикупљају од надлежних органа управе, као и од грађевинских предузећа која се баве рушењем, помоћу упитника ГРАЂ-71, Годишњи извештај о порушеној згради са становима и адаптацији стамбеног простора. Извор података представља општинска документација о уклањању грађевина, затим грађевинске дозволе за радове везане за промену намене стамбеног простора у нестамбене или спајање два или више станова у један стан.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ИЗВЕШТАЈА И ДЕФИНИЦИЈЕ

Статистичко истраживање о порушеним зградама са становима и адаптацији стамбеног простора, образац ГРАЂ-71, спроводи се на основу Закона о статистичким истраживањима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 48/94) и годишњем Програму статистичких истраживања Републике Србије.

Обавеза подношења извештаја заснована је на чл. 26. Закона о званичној статистици. Одбијање давања података, давање непотпуних и нетачних података или недостављање података у прописаном року повлачи казнене одредбе из чл. 52. наведеног закона.

Годишњи извештај о порушеним зградама са становима и адаптацији стамбеног простора (ГРАЂ-71) попуњавају надлежни органи управе и предузећа која располажу документацијом о рушењима, односно који издају грађевинске дозволе за радове везане за промену намене стамбеног простора у нестамбени или спајање два или више станова у један стан.

Извештајем се обухвата свака срушена зграда у којој су се налазили један стан или више станова, затим зграде у којима је дошло до промене намене стамбеног простора у нестамбени или спајања два или више станова у један стан.

Извештајне јединице попуњавају образац ГРАЂ-71 на основу документације:

- о уклањању грађевина с једним или више станова ради изградње нових грађевина и бесправне градње, рушењима због елементарних непогода, ратних разарања, дотрајалости и сл.
- о промени намене стамбеног простора у нестамбени
- о спајању два или више станова у један стан.

Овим истраживањем не обухватају се:

- станови за колективно становање (нпр. домови за децу и друге социјално незбринуте особе, домови пензионера, интернати, ђачки и студентски домови, самачки хотели и сл.)
- просторије настањене из нужде (шупе, гараже, неадаптиране подрумске просторије, разне страћаре и други објекти од слабих материјала, као нпр. од дасака, плетера итд.)
- зграде у којима није завршен ниједан стан (нпр. не обухватају се бесправно подигнуте зграде ако у њима, у тренутку рушења, није завршен ниједан стан).

Код свих питања код којих постоје одштампане црте, одговори се уписују на те црте. На остала питања одговара се уписивањем одговора у предвиђена поља или заокруживањем броја поред једног од понуђених одговора.

На свако питање даје се само један одговор. Сви подаци на упитнику уписују се као цели бројеви, без децимала.

Уколико у појединим општинама није било порушених зграда са становима или није било адаптације стамбеног простора, надлежни органи управе дужни су да у допису наведу да је извештај негативан, уз потпис овлашћеног лица надлежног органа управе.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ОБРАСЦА ГРАЂ-71

ПОДАЦИ О ЗГРАДИ

Зграда је грађевина која има кров и спољне зидове, било да су самостални или заједнички зидови (у случајевима када се једна зграда наслања на другу), с једним или с више улаза, а изграђена је као самостална употребна целина намењена за становање, обављање неке делатности или за смештај и чување животиња, робе, опреме итд.

Где се налази зграда (пит. 1) – Уписују се тачан назив општине и места (насеља), улица и кућни број.

Година изградње (пит. 2) – Уписује се година изградње порушене зграде.

Величина у спратовима (пит. 3) – Одговор се уписује у предвиђена поља; ако зграда има само приземље, уписују се две нуле, ако поред приземља има један спрат, уписује се 01, за двоспратну 02, за троспратну 03 итд. Спратови у згради рачунају се од приземља навише. У број спратова не урачунавају се подрум, сутерен и поткровље (мансарда); међутим, ако је у том простору изграђен стан или пословни простор, тада се приказује као следећа етажа изнад задњег спрата зграде.

Приземље је прва етажа у згради изнад подрума и сутерена или изнад нивоа средње коте околног терена (ако зграда нема подрума), и у њему се налазе стамбене или пословне просторије. Једноспратна зграда јесте она која осим приземља има још један спрат, двоспратна она која осим приземља има још два спрата итд.

Ако зграда има *међуспрат* између приземља и првог спрата, а то је обично у случајевима када су у делу приземља локали, треба га рачунати као приземље јер је конструктивно повезан с приземљем, а од првог спрата га дели заједничка међуспратна конструкција или заједничка таваница.

Полуспратови се јављају у случајевима када зграда има један или више спратова, а хоризонтална подела на спратове није спроведена у једној равни кроз целу зграду. Обично је подела урађена на половини зграде, а разлика у висини пода једног и другог дела је пола висине спрата, тако да се два полуспрата које спаја доњи степенишни крак сматрају једним спратом.

Ако зграда нема на целој висини исти број спратова, број спратова рачуна се према највишем делу.

Материјал спољних зидова (пит. 4) – Одговор се даје заокруживањем броја поред једне од датих могућности, узимајући у обзир само материјал спољних зидова. Материјал спољних зидова одређује се према грађевинским материјалима, односно готовим грађевинским елементима од којих су претежно изграђени спољни зидови зграде, без обзира на материјале и елементе од којих су изграђени преградни зидови.

Тврдим материјалом сматрају се: цигла, камен, бетон, обла грађа и различити готови грађевински елементи за изградњу зидова.

Слабим материјалом сматрају се: даска, трска, ћерпич, набој и сл.

Намена зграде (пит. 5) – Заокружује се један од наведених одговора.

Искључиво стамбена зграда (шифра 1) јесте она зграда која је у целини намењена за становање и у којој нема просторија за обављање било какве делатности, али може да има гараже и друге заједничке просторије које су намењене за потребе корисника станова.

Претежно стамбена зграда (шифра 2) јесте зграда у којој преко 50% корисне површине заузимају станови и просторије које служе корисницима станова (гараже станара, оставе), а корисни простор намењен за обављање делатности мањи је од 50%. Уколико је тачно 50% површине намењено за становање, а 50% је пословни простор, зграда се такође сврстава у ову групу.

Претежно нестамбена зграда (шифра 3) јесте зграда у којој претежну површину, преко 50%, заузимају просторије намењене за обављање једне или више делатности, тј. стамбени простор заузима мање од 50% корисне површине зграде.

Зграда за одмор и рекреацију (шифра 4) садржи један стан или више станова који у потпуности одговарају дефиницији стана, а који се у току године повремено користе за одмор и рекреацију.

Разлог рушења и адаптација (пит. 6) – Одговара се заокруживањем броја поред једне од понуђених могућности.

Бесправно подигнута зграда (шифра 2) јесте зграда која је подигнута без грађевинске дозволе (тј. без одобрења за изградњу).

Под *елементарном непогодом* (шифра 3) подразумева се: земљотрес, лавина, поплава, олуја, пожар итд.

Одговор под шифром 4 даје се у случајевима када је зграда порушена *због дотрајалости*, нехигијенских услова становања, клизишта и сл.

Одговор са шифром 5 уписује се у случајевима кад је у згради урађена *промена намене* једног или више станова у нестамбени простор.

Одговор са шифром 6 уписује се у случајевима кад је у згради урађено *спајање* два или више станова у један стан. Тада се та два (или више) стана приказују на исти начин као и станови у порушеним зградама.

Већи стан који је настао спајањем два мања стана предмет је статистичког извештаја о изграђеним становима.

ПОДАЦИ О СТАНОВИМА

Станом се сматра свака грађевински повезана целина намењена за становање, која се састоји од једне или више соба са одговарајућим помоћним просторијама (кухиња, остава, предсобље, купатило, клозет и сл.) или без помоћних просторија, и има један или више посебних улаза директно из ходника, са степеништа, из дворишта или са улице.

Број, површина, врста и својина станова (пит. 7) – У одговарајућа поља уписују се број, површина и својина станова према врсти стана.

Посебна соба је стан од једне собе, без кухиње и купатила, евентуално с предсобљем, клозетом или оставом, уколико је укупна површина свих помоћних просторија мања од 4m².

Гарсоњера је стан од једне собе, купатила и предсобља с малом, тзв. чајном кухињом (мањом од 4m²) или без ње.

Једнособан стан може да има једну собу и кухињу од најмање 4m², а може да има и друге помоћне просторије или једну собу и кухињу мању од 4m², без купатила, али са осталим помоћним просторијама или без њих, или једну собу без кухиње и купатила, али са осталим помоћним просторијама.

Гарсоњере и једнособни станови исказују се заједно.

Двособни, трособни и вишесобни стан има две, три, или више соба, тј. просторија које одговарају дефиницији собе, с помоћним просторијама или без њих.

Соба је просторија намењена за становање, која је од других просторија стана одвојена сталним зидовима и има директну дневну светлост, а чија површина пода износи најмање 4m². Директним дневним светлом сматра се светло које се добија кроз прозор на самој просторији, а долази са отвореног простора (са улице или из дворишта), терасе или светларника и слично.

Код једноипособних станова, тзв. пола собе приказује се као цела соба, па једноипособан стан треба разврстати као двособан. Исто важи за двоипособне, троипособне и остале сличне станове.

Собе мање од 4m² не приказују се у укупном броју соба, иако се њихова површина урачунава у укупну површину стана.

Број станова, према опремљености помоћним просторијама (пит. 8) – У одговарајућа поља уписује се податак о броју станова према опремљености помоћним просторијама: купатилом, клозетом и кухињом.

Купатило је просторија у којој се налази када или туш (или и једно и друго) и у којој су уведене инсталације водовода и канализације без обзира на то да ли су везане за јавни водовод или неку другу врсту водовода.

Стан има *клозет* ако има санитарни уређај (клозет) без обзира на то да ли се налази у купатилу или у посебној просторији унутар стана.

Кухиња је посебна просторија унутар стана која је приликом изградње стана или каснијим грађевинским радовима предвиђена (адаптирана) за кување. Уколико се кухиња састоји од два дела, и то од дела који се користи као трпезарија и радног дела у ком се кува, а који нису одвојени целим зидом, површина целе просторије сматра се површином кухиње. Међутим, ако се уз кухињу налази још и соба за дневни боравак која од кухиње није одвојена целим зидом, тада се та два дела одвојено приказују, тј. површина дела у ком се кува посматра се као кухиња, а део који служи као дневни боравак урачунава се у број соба.

Број станова по спратовима (пит. 9) – Уписује се податак о броју станова према спрату на коме се стан налази. Спрат на коме се стан налази одређује се према месту (положају) стана у згради. Спратови се броје од приземља (прве етаж) па навише. Као спрат не рачунају се приземље, подрум, сутерен или мансарда.

Као *подрум* сматрају се просторије у згради чији се под налази испод површине земље, и то на дубини већој од 1 m. Као *сутерен* сматрају се просторије у згради чији се под налази испод површине земље, и то на дубини мањој од 1 m.

Приземље је прва етажа у згради изнад подрума и сутерена или изнад нивоа средње коте околног терена (ако зграда нема подрума), и у њему се налазе стамбене или пословне просторије.

Међуспрат се налази између приземља и првог спрата, а то је обично у случајевима када су у делу приземља локали. Треба га рачунати као приземље јер је конструктивно повезан с приземљем, а од првог спрата га дели заједничка међуспратна конструкција или заједничка таваница.

Полуспратови се јављају у случајевима када зграда има један или више спратова, а хоризонтална подела на спратове није спроведена у једној равни кроз целу зграду. Обично је подела урађена на половини зграде, а разлика у висини пода једног и другог дела је пола висине спрата, тако да се два полуспрата које спаја доњи степенишни крак сматрају једним спратом.

Као *мансарда* (поткровље) сматрају се просторије које се налазе унутар кровне конструкције зграде, а подешене су за становање.

Број станова према опремљености инсталацијама (пит. 10) – Уписује се податак о броју станова према опремљености инсталацијама: електричне струје, водовода, канализације, централног грејања и гаса.

Стан има *електричну струју* ако се бар у једној просторији стана налази разводна мрежа (и инсталирано светлеће место) повезана на јавну електричну мрежу или кућни извор електричне енергије.

Стан има *водоводне инсталације* ако се вода доводи у стан преко цеви без обзира на то да ли су инсталације прикључене на јавни водовод, на хидрофор или специјалне пумпе или се вода доводи слободним падом.

Стан има *канализационе инсталације* када у стану постоје канализационе цеви без обзира на то да ли су инсталације прикључене на јавну канализациону мрежу или на неки други уређај или начин одвођења (септичку јаму, отворени канал, реку и сл.).

Стан има *централно грејање* када у стану постоје инсталације централног грејања читаве зграде (из јавне топлане, заједничке котларнице у згради, која може грејати једну или неколико зграда) или је предвиђено етажно грејање појединих станова или пословних просторија.

Стан има *гас* уколико таква инсталација постоји у стану и прикључена је на јавни гасовод.

Упутство се може преузети с нашег веб сајта: www.stat.gov.rs (*обрасци, грађевинарство*).

Детаљније информације могу се наћи у методолошким објашњењима за Годишње истраживање о порушеној згради са становима и адаптацији стамбеног простора, едиција Методологије и стандарди, свеска број 23/2007, као и на веб сајту Завода: www.stat.gov.rs